

کارگاه داستان نویسی

قسمت سوم

طرح داستان

هر واقعه اصلی یا رویداد داستان را «طرح داستان» می‌نامیم. یعنی طرح داستان وقایع مهم در هر داستان است که به دنبال آن‌ها پیامدهای مهم دیگری هم می‌آیند.

مثلاً در انیمیشن «Brave»، وقتی ملکه کیک طلسم‌شده‌ای را که دخترش از جادوگر گرفته است، می‌خورد و به یک خرس تبدیل می‌شود، واقعه فوق‌العاده مهمی در داستان رخ می‌دهد که به دو دلیل می‌توان آن را جزو طرح داستان دانست:

۱. نمی‌توان این قسمت را از داستان حذف کرد.
۲. این واقعه پیامدهای مهم دیگری نیز به دنبال دارد.

ولی در همین انیمیشن، قسمت‌های دیگری نیز هستند که جزو طرح داستان محسوب نمی‌شوند. مثل وقتی که شخصیت‌ها مشغول غذا خوردن هستند. این موضوع جزئی از طرح داستان نیست، چون این غذا خوردن به هیچ پیامد مهمی ختم نمی‌شود و پیام قابل توجهی ندارد.

می‌توان این‌گونه عمل‌ها یا کنش‌ها را، حادثه یا اتفاق نامید که با واقعه و رویداد فرق دارد. فرض کنید در داستان شما، شخصیت اصلی صبح که از خواب بیدار می‌شود، می‌رود جلوی آینه و موهایش را شانه می‌زند. خب اینجا هیچ رویداد مهمی صورت نگرفته است، اما اگر متوجه شود که با هر بار شانه زدن چند سانتی‌متری به اندازه موهایش اضافه می‌شود، واقعه‌ای رخ داده است و حتماً این واقعه در ادامه

داستان نقش مهمی دارد.

با این حساب، طرح داستان شامل تمام آن کارهایی می‌شود که شخصیت‌های داستان ما انجام می‌دهند. حتی فکر کردن یا احساسات شخصیت‌ها هم می‌توانند قسمتی از طرح داستان باشند، به شرط اینکه در اتفاق‌های بعدی داستان تاثیر بگذارند. به این ترتیب، هر عمل پیش پا افتاده و کوچک، اگر در روند داستان تاثیرگذار باشد، می‌تواند جزئی از طرح داستان باشد.

✳️ دکتر شفیع کدکنی اولین بار «پیرنگ» را معادلی برای «Plot» پیشنهاد کرد. او معتقد است پیرنگ همان «بیرنگ» است. در فرهنگ معین، بیرنگ چنین تعریف شده است: «طرحی که نقاشان روی کاغذ کشند و بعد آن را کامل کنند. طرح ساختمانی که معماران می‌ریزند و از روی آن ساختمان بنا کنند.»

...
✳️ پیرنگ وابستگی موجود میان حوادث داستان را به طور عقلانی و منطقی تنظیم می‌کند. این مجموعه وقایع و حوادث با رابطه علت و معلولی به هم پیوند خورده‌اند و با الگو و نقشه‌ای مرتب شده‌اند.

...
✳️ در گزارش‌های روزنامه‌ها ما فقط ذکر حوادث را می‌خوانیم، اما اگر براساس همین حوادث داستانی نوشته شود، ما باید علت روی دادن حوادث را بدانیم و از انگیزه آن‌ها باخبر شویم. ذکر حوادث به تنهایی، داستان خلق نمی‌کند.